

آیا متحد استراتژیک روسیه در قفقاز جنوبی تغییر می‌کند؟

روسیه همچنان ارمنستان را برای سیاست های منطقه ای خود حفظ خواهد کرد و آذربایجان نمی تواند جای او را به عنوان متحد استراتژیک بگیرد.

آران نیوز - روز دهم تیر ماه تحول به ظاهر مهمی در مناسبات روسیه و جمهوری آذربایجان اتفاق افتاد. در روستای "جوجوق مرجانی" شهرستان جبرائیل که در جریان درگیری های فروردین سال 1395 به کنترل ارتش آذربایجان درآمد کنفرانسی تحت عنوان "محور ژئوپلیتیک باکو مسکو: آذربایجان تنها متحد روسیه در قفقاز جنوبی" برگزار شد و در آن چهره های سرشناس سیاستمداران روسی از جمله دمیتری ساولیو عضو حزب حاکم "روسیه واحد" و رئیس کمیته مبارزه با فساد دومای دولتی روسیه، آلکسی یزوبوف نماینده دوما، آلکساندر دوگین رهبر جنبش بین المللی اوراسیا، ماکسیم شوچنکوف روزنامه نگار برجسته، یوگنی باروسکی مدیر مؤسسه ارث، سرگی کوماروف رئیس یکی از دپارتمان های دانشگاه بین المللی مسکو و چهره های برتر دیگر روسیه طی سخنانی بر اهمیت آذربایجان برای فدراسیون روسیه تأکید کردند. با توجه به جایگاه و نفوذ افراد مزبور در روسیه، برخی محافل سیاسی در آذربایجان مدعی شدند که حضور آنها در این کشور معنادار است و به موازات افول نقش لابی ارمنی در روسیه، نسل جدید نخبگان سیاسی به شدت واقفگرا در حال شکل گیری است و آنها برای تثبیت نیکول پاشینیان نخست وزیر جدید ارمنستان که به شکل پنهانی سیاست همگرایی با غرب را دنبال می کند نزدیکی به آذربایجان را خطی مشی خود قرار داده اند. همین محافل در تأیید ادعای خود به محتوای سخنان سیاستمداران روسی در جوجوق مرجانی استناد می کنند و بر این باورند که برای حل مناقشه قره باغ فرصت استثنایی به وجود آمده است.

خاطر نشان می سازد که اغلب کارشناسان حاضر در کنفرانس از تخلیه پنج ناحیه اشغالی آذربایجان حمایت کرده اند. حتی دمیتری ساولیو با اشاره به راه های حل مناقشه با لحن تحکم آمیزی خواستار بازگرداندن قره باغ کوهستانی و هفت ناحیه اطراف آن به جمهوری آذربایجان شده است. آلکساندر دوگین رهبر جنبش بین المللی اوراسیا هم برگزاری چنین کنفرانسی را سمبولیک خوانده و گفته است: "این موضوع حکایت از آن دارد که آذربایجان متحد استراتژیک روسیه می باشد. طبق موازین حقوقی قره باغ خاک آذربایجان به حساب می آید و روسیه با استناد به حقوق بین الملل تعلق آن به آذربایجان را به رسمیت می شناسد." اما تا چه میزان می توان از این مواضع سیاستمداران روسی که با استقبال آذربایجان مواجه شده است خوش بین شد؟ آیا کرملین واقعا از ارمنستان دلسرد شده و در پی تغییر متحد استراتژیک خود در قفقاز است؟ و یا برعکس این مواضع بولف سیاسی بیش نیستند و در حد حرف باقی خواهد ماند؟

در این زمینه به چند نکته می پردازیم:
1- افکار عمومی آذربایجان به سبب نقش روسیه در ایجاد و طولانی شدن مناقشه قره باغ از دولتمداران آن کشور بیزار است. شاید ولادیمیر پوتین با اعزام نمایندگان خود به آذربایجان درصدد دلجویی از آن کشور و خواباندن جو ضد روسی برآمده است.
2- با توجه به اینکه در میان مهمانان چهره های اوراسیاگرا در اکثریت بوده اند می توان چنین پنداشت که به عضویت درآوردن آذربایجان در اتحادیه اوراسیایی پوتین و ممانعت از طرح های همگرایی آن کشور به یکی از اهداف مهم سیاست روسیه در قفقاز درآمده است.
3 - به قدرت رسیدن نیکول پاشینیان در ارمنستان که آشکارا تعامل با غرب را دنبال می کند باعث حساسیت روسیه در قبال تحولات منطقه شده است. ممکن است مقامات مسکو به این نتیجه رسیده باشند که با استفاده از مناقشه قره باغ می توان او را از تصمیم خود برحذر داشت. در این راستا برای نشان دادن ضرب شست به ارامنه، کرملین بعید نیست مجوز حمله محدود به مواضع ارتش ارمنستان در قره باغ را به آذربایجان داده باشد. البته این بدان معنا نیست که روسیه به کلی از ارمنستان چشم پوشی می کند. زیرا ارامنه از زمان روسیه تزاری بزرگترین گروه قومی برخوردار از قدرت لابی گری در روسیه مطرح بوده اند. شاید هم تنها اقلیتی است که سیاست های روسیه در منطقه قفقاز جنوبی را شکل می دهد.

به خاطر این علل مهم، دلیل منطقی برای تغییر خط مشی روسیه در قبال منطقه دیده نمی شود. در واقع روسیه همچنان قصد دارد از مناقشه قره باغ به عنوان اهرمی جهت مهار آذربایجان و ارمنستان، ممانعت از همگرایی افراطی آنها به غرب و ناتو و تقویت موقعیت ژئوپلیتیک و ژئواستراتژیک مسکو در منطقه ای که آن را حیات خلوت و یا به عبارتی "خارج نزدیک" خود می داند بهره برداری نماید.

حفظ ارمنستان به عنوان پایگاه نظامی دائمی جهت مقابله با تهدیدات داخلی و خارجی و برخورد با نفوذ بازیگران دیگر در منطقه از جمله دیگر دلایل بدون تغییر ماندن استراتژی روسیه در قفقاز جنوبی و برخورد با مناقشه قره باغ تلقی می شود. بنابراین روسیه همچنان ارمنستان را برای سیاست های منطقه ای خود حفظ خواهد کرد و آذربایجان نمی تواند جای او را به عنوان متحد استراتژیک بگیرد. ارمنستان بعد از این هم جایگاه نزدیکترین متحد و شریک روسیه را در منطقه برای خود حفظ خواهد کرد. البته کرملین فعلا برای ترساندن سیاستمداران تازه کار ارمنی که تا حدودی نافرمانی پیشه کرده اند ژست نزدیکی به آذربایجان را به نمایش گذاشته است و خود این اقدام از جهت ماهوی چیزی بیشتر از "مهار دوگانه" نیست. نویسنده: قهرمان نورانی